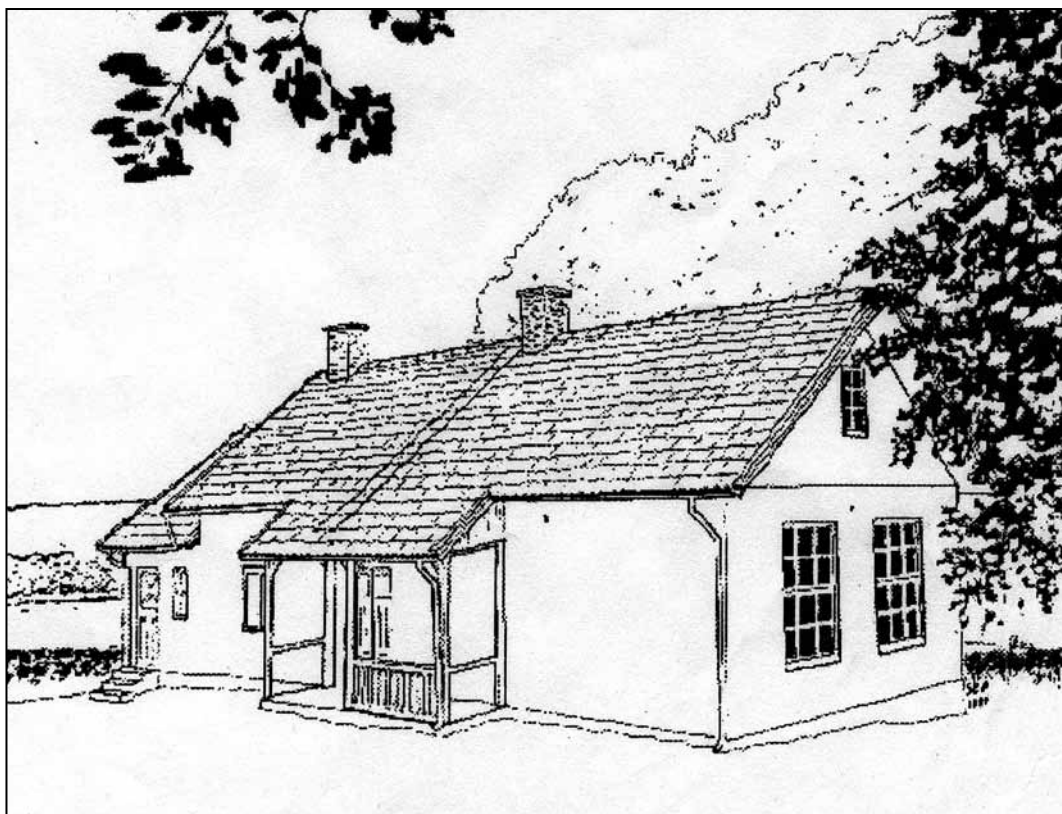

Norra Strö Hembygdsförening

*Årsskrift
2008*

Verksamhetsberättelse för år 2008

Verksamheten inom Norra Strö Hembygdsförening under år 2008 har varit livlig. Till detta har i allra högsta grad bidragit tillgången till den nybyggda lokaldelen med såväl den rymliga salen för sammankomster och arrangemang som ovanvåningen, vilken inretts till ett museum med utställningar av olika slags föremål, bland annat en betydande representation av äldre leksaker från hem i bygden. Museet har väckt stort intresse från de besökandes sida. Till den nybyggda delen har fogats en större veranda i trä med trappa i vinkeln på den östra sidan, varigenom anslutning till samlingslokalen har vunnits jämte möjligheter att använda verandan på olika sätt.

Stora arbeten har nedlagts för att vinna en prydlig nedfart till ingången i botten våningen. Likaså har ingången från parkeringsplatsen genom stengärdet fått ett par nyttillverkade grindar i ekvirke samtidigt som själva stengärdet rustats upp.

Den byggkredit som upptogs vid påbörjandet av den nya lokaldelen och som ej behövde utnyttjas fullt ut har under året omlagts till vanligt lån och amortering å detta har påbörjats.

Årets olika arrangemang redovisas i årskrönikan. De två största har varit Leroy Anderson-jubileet, till vilket ett flertal av Leroy Andersons familjemedlemmar infann sig, och ”Stenens Dag”, vilken med stora och små redskap i full skala som en påkostad bildutställning anordnades för att minna om den omfattande stenindustri som förekommit och ännu drives i Göingebygden.

Föreningen har beviljats anslag för utgivningen av den pågående bygdeinventeringen i bokform. Cirkeln i ämnet har fortsatt sitt arbete under året.

Som handledare vid arbetet med Föreningens arkiv och samlingar m.m. har konsulent Ingela Frid från Skånes Hembygdsförbund ställt upp med ett flertal dagsverken under året.

Ett stort och varmt tack framförs härmed till alla medlemmar och andra välvilliga stödjare som bidragit med arbete och gåvor av olika slag till Föreningens verksamhet.

Medlemsantalet i Föreningen var vid årets slut 207.

STYRELSEN

Ordförande	Britt-Louise Håkansson	044-74026
Vice ordförande	Kjell Tangfors	044-74167
Sekreterare	Yngve Holmgren	044-74155
Kassör	Ivar Persson	044-74088
Ordinarie	Rose-Marie Andersson	044-74031
Ordinarie	Gunvor Tillman	044-74165
Ordinarie	Dustin Anderson	044-74035
Suppleant	Mats Mårtensson	044-74112
Suppleant	Iris Albinsson	044-74089

Upplysningar: telefonsvarare på 044-74038
och hemsidan www.hembygd.se/skane/norrastro.

Årskrönika 2008

Kristianstads Stadsmusikkår spelar Leroy Anderson.

Föreningens arrangemang för medlemmarna har varit följande:

- 13 januari** Grötfest. Birger I Olsson berättar om jultraditioner.
- 24 januari** Studiecirkeln i hembygdsinventeringen håller årets första träff av många under året med god anslutning och en bokutgivning inom kort.
- 10 februari** Föredrag och filmvisning, "Hjältarna från Telemarken", av Lars Pålsson.
- 25 februari** Planeringsgruppen besöker Folkrörelsearkivet i Kristianstad för inventering av material rörande stenindustrin.
- 4 mars** Planeringsgruppen besöker stenbrotten i Hägghult och Bjärlöv.
- 16 mars** Årsmöte. Marcus Bäckerud underhåller med folkmusik.

Marcus sätter fart.

Jane Anderson Vercelli tar över serveringen.

- 13 april** Föreningen deltar i "Skaparedagen" i Strö Skola.
- 15 april** Föreningen representeras vid kretsmötet i Loshult.
- 19 april** Föredrag om seder och bruk från 1700- och 1800-talet av Ewa Johansson.
- 27 april** Mottagande av Leroy Andersons släkt hos Mats Mårtensson, Övarp 8, med visning av Leroys föräldrahem och följande samkväm på Hembygdsgården.
- 30 april** Valborgsfirande på Övarps vång i lyckat väder.

1 maj

Gökotta i parken på Lilla Strö.

Kirsten

Thereses Leroy utställning

Leksaker från bygden

25 maj

Föreningen deltar i "Kulturdag på Ballingstorpsgården".

8 juni

Föreningen representeras vid Skånes Hembygdsförbunds årsmöte.

29 juni

Sommarfest med tema Leroy Anderson. Kristianstads Stadsmusikkår spelar.

27 juli

Öppet hus med kaffeservering.

22 augusti

Föreläsning av Thomas Häggberg, "Hälsa och egenvård".

5 september

Föreningen representeras vid planeringsmöte om Ballingstorps framtiden.

14 september

Kyrkogårdsvandring i Norra Strö med Nils Lennart Persson.

25 september

Föreläsning om jakt och natur av Henrik Barnekow.

8 oktober

"Snapphorna", ett tal- och sångprogram av Ann Jönsson.

15 oktober

Föreningen håller höstens kretsmöte inom Skånes Hembygdsförbund.

16 november

Stenens Dag. Invigning av utställningen, "Att flytta berg", om stenindustrin.

Mats och Olof i "grottan"

Yngves avancerade stenflyttare

30 november

Adventskaffe i Hembygdsgården efter gudstjänsten i Strö kyrka.

Leroy Andersons 100-årsjubileum 2008

2008 var Leroy Anderson-året, då den svensk-amerikanske kompositören skulle ha fyllt 100 år. Det firades med konserter över hela världen, framförallt i USA och Sverige. I Kristianstad tilldrog sig den största av alla minneskonserterna med ca 700 musiker, dansare och sångare den 26/4. Idrottshallen var fylld till sista plats och den som var där fick se och höra ett stort antal av Leroy Andersons verk spelas, bland andra Blue Tango, Syncopated Clock, Typewriter och Sleigh Ride.

Redan i början av 2007 bildades en kommitté med syfte att planera den stora konserten i idrottshallen. I kommittén ingick följande: Kristina Jungbeck på Kultur & Fritid var sekreterare och marknadsförare, Tommy Stjernqvist var ordförande, Patrik Dahlbom var musikansvarig, Ulrika Fajermo ansvarade för den stora kören, Britt-Louise Håkansson representerade Norra Strö Hembygdsförening och undertecknad arrangerade utställningar och höll kontakten med familjen Anderson.

I februari 2008 började Leroy Anderson-året i Kristianstad med en utställning om hans liv, musik och förfäder på biblioteket. Den gamla skrivmaskinen vi lånat från Hembygdsföreningen stod i centrum med en stor amerikansk flagga bakom. De andra musikstyckena illustrerades med bjällror, leksaksinstrument, väckarklockor och notblad.

Några dagar innan konserten anlände medlemmar av familjen Anderson: Leroys son Rolf från Vermont, hans syster Jane från Connecticut med sin son Anders, Leroys brorson Mark Anderson från Connecticut och Leroys kusinbarn Mark Bergstrom med fru Cindy från Vermont. Det officiella besöket började den 24 april då Tommy Stjernqvist gav en guidad visning av Heliga Trefaldighets-kyrkan. Familjen var också med på en lektion på Kommunala musikskolan och en presskonferens på samma ställe.

På fredagen, den 25:e, åkte familjen Anderson iväg på sightseeing i Skåne under ledning av Claes Ericsson. De fick bland annat se Glimmingehus och Ales stenar. Övriga medverkande var strängt upptagna med att installera stolar, bänkar, kablar, musikinstrument, ljud- och ljusanläggning och en massa annat i idrottshallen. Vi fick hjälp av en scenograf med dekorationer, blommor och flaggor. På eftermiddagen genomfördes även generalrepetitionen.

Konsertdagen började med att jag satte upp utställningen i foajén på förmiddagen. En lätt lunch intogs på Grand Hotel med familjen Anderson, representanten för

amerikanska ambassaden, Robert B Hilton med familj, och några lokala dignitärer. Därefter åkte vi till idrottshallen. Konserten till Leroy Andersons minne går egentligen inte att beskriva med ord. Det var en unik musikhändelse i kommunen som deltagarna lär minnas länge. Konferencieren Åke Lind introducerade styckena, de olika orkestrarna (21 st) spelade med inlevelse, dansarna från C4-gymnasterna illustrerade flera av styckena, den gigantiska Anderson-kören sjöng så golvet vibrerade, filmklipp med Leroy Anderson själv visades på storbild, sonen Rolf tackade alla å familjens vägnar, barnbarnet Anders Vercelli spelade Hello ur musikalen Goldilocks på piano, Patrik fick mottaga ett resestipendium i Leroy Andersons fotspår och det hela slutade med stående ovationer! Det var en fantastisk upplevelse, helt utan motstycke. Efteråt inbjöds familjen Anderson tillsammans med över 100 personer till middag på Teaterbaren, där kommunfullmäktiges ordförande, Erna Arhag, stod för värdskapet.

Dagen efter konserten var det dags att besöka ursprunget – Norra Strö. Vi började med kyrkan där Karin Persson visade oss interiörerna och berättade om takmålningarna och kyrkans historia. Amerikaner i allmänhet blir mycket imponerade när man berättar att kyrkan byggdes på 1100-talet, eftersom deras land inte befolkades av européer förrän flera hundra år senare. Efter lunch på Araslövs Golfkro så besökte vi huset i Övarp där Leroy Andersons far föddes. Det ägs nu av

Mats Mårtensson, vars morfars far köpte huset när familjen Andersson bestämt sig för att utvandra 1882. Mats förevisade huset både invändigt och utvändigt, och det uppskattades av familjen. Jane och Rolf hade varit där tidigare, men det var över 40 år sedan och de sade båda att det var helt annorlunda att besöka det nu. Det betydde väldigt mycket för dem att få komma dit. Det var svårt att få familjen Anderson att lämna Mats och hans hus, men vi var tvungna att köra vidare till hembygdsgården. Där hade styrelsen ordnat en trevlig utställning med alla tidningsartiklar om Leroy Anderson-firandet och det stora kaffebordet dignade av hembakta kakor. Dustin hade förklarat för amerikanerna hur viktigt det är med fika här, och de lät sig väl smaka. Cindy insisterade på att få receptet på nötkakorna. Efter mycket pratande och ätande, så reste vi motvilligt från Övarp senare på eftermiddagen.

På måndagen den 28/4 besökte vi Furuboda kursgård, där vi åhörde en musiklektion med handikappade elever. Lärarna guidade eleverna med ljussignaler, grön signal betydde en viss tangent på pianot, gul signal en annan osv. Glädjen över att få spela var uppenbar och de fortsatte långt efter att lektionen skulle ha varit slut. På eftermiddagen besökte vi Ovesholms slott där vi fick en guidad visning av alla

våningarna av Raoul Hamilton. Nästa dag reste vi till Småland för att titta på Emigrantinstitutets utställning om utvandringen till Amerika. En del av museet handlade om kända svensk-amerikaner, och Leroy Anderson var en av dem. Senare körde vi till Glasriket och shoppade lite på Kosta och Orrefors. På onsdagen lämnade familjen Anderson Skåne för vidare turistande i Stockholm respektive Berlin. Samtliga lovade att komma hit på besök igen och talade i lyriska ordalag om sin vistelse i hembygden.

På Leroy Andersons födelsedag, den 29 juni, arrangerade Norra Strö Hembygdsförening sommarfest. Stadsmusikkåren spelade en hel del av de kända styckena och Tommy Stjernqvist berättade hur det kom sig att vi firade en svensk-amerikan i vår bygd. Inne i hembygdsgården fanns en utställning om Leroy Anderson som fokuserade på musiken och hans svenska rötter. Bland annat återanvändes skrivmaskinen som illustration till Typewriter. Den stora antavlan med namnen på hans förfäder hängde på väggen och några omslag från hans LP-skivor fanns också

uppställda. Flera foton från hans besök i Sverige fanns med, liksom gamla släktfotografier från Chicago. Som en "bilaga" fanns också ett bord med information om några andra kändisar vars förfäder bodde i Norra Strö; Edgar med dottern Candice Bergen, Gustaf Hellström och Marianne Bernadotte f. Lindberg. Den stora publiktillströmningen glädde arrangörerna, som dessutom hade väldig tur med vädret.

I mitten av augusti återkom Leroys son Rolf Anderson till Skåne, denna gång med sin fru Sharon. De var bland annat med på Sverige-Amerika Dagen i Önnestad, där Åhus Blåsorkester spelade flera av Leroys stycken. Några dagar senare anlände Leroys änka Eleanor (f. 1918!) med sin andra son Kurt och dennes son Ivan. Eleanor hade inte haft möjlighet att närvara vid konserten i april och ville nu vara med om det mindre firandet som skedde i augusti istället. Stadsmusikkåren gav återigen en Leroy Anderson-konsert, denna gång i Tivoliparken. Lördagen den 23/8 besökte familjen Anderson Norra Strö, och programmet följde ungefär samma mönster som i april. Efter guidning i kyrkan bjöds vi på lunch hos Tommy Stjernqvist. På eftermiddagen

besökte vi Mats hus i Övarp, denna gång studerade vi mest interiörerna p.g.a. den något blöta väderleken. Fikan på hembygdsgården bestod om möjligt av ännu fler kakor än förra gången och alla gästerna beundrade sedan skolsalen och utställningen.

På söndagen bevistade vi musikalen till Leroy Andersons minne som arrangerades av Rickarums Byateater

i Djurröd. Det inleddes med en teaterakt som återberättade familjen Anderssons beslut att utvandra till Amerika. Leroys farfar Nils hade skrivit på en revers och blivit betalningsskyldig. Han var en ärlig man och förstod att han inte skulle kunna tjäna så mycket pengar i Sverige, så han föreslog för sin hustru att de skulle utvandra till Chicago. De hoppades att möjligheterna skulle vara större i Amerika. De reste i mars 1882 med sina sju barn. Trots att teaterstycket var på svenska behövdes ingen översättning eller förklaring. Familjen Anderson förstod vad som utspelade sig på scenen - starten på sin släkts amerikanska historia. De var överväldigade och mycket rörda. Sedan framfördes ett stort antal av Leroys stycken av orkester, dansare och sångare. Horse & Buggy illustrerades till exempel med en man utklädd till häst som drog en pinnvagn, Typewriter var ett humoristiskt inslag med en kontorist som knappt hann med i svängarna och den lilla kören på ca 25 personer gjorde en stark insats när de sjöng Sleigh Ride och flera andra stycken.

På måndagkvällen inbjöds familjen Anderson och alla orkesterledare som deltagit i konserten i april tillsammans med arbetsgruppen till Kultur & Fritids lokaler i Kristianstad. Där höll Tommy Stjernqvist ett tacktal och delade sedan ut en minnesplakett till alla ensemblernas representanter. Även övriga närvarande fick plaketter. Dagen efter reste familjen Anderson vidare för några dagars turistande i Stockholm, innan de reste hem till USA igen.

Under 2008 genomfördes flera andra arrangemang med Leroy Andersons musik som tema. Bland andra kan nämnas Kommunala Musikskoleveckan (maj), RUM-festivalen (juni), Kommunala musikskolans konsert (november) och julkonserten i Heliga Trefaldighetskyrkan (december).

Till sist vill jag passa på och tacka alla som på ett eller annat sätt medverkat till att göra familjen Andersons besök så minnesvärt för dem. Det betydde oerhört mycket för dem att få uppleva hyllningskonserterna och de andra arrangemangen till Leroys minne.

Therese Ericsson

E-post: tess88roots@yahoo.se

Växeltelefonstationer i Norra Strö

För mer än 50 år sedan automatiserades telefontrafiken i Strö. Det medförde viss arbetslöshet men bättre och billigare service till allmänheten.

De första telefonabonnenterna i Norra Strö kunde registreras långt före första världskriget. Det fanns t.o.m. en växeltelefonstation i Övarp och en i Strö. 1904 var David Danielsson föreståndare i Övarp och Bengta Nilsson i Strö. I Strö var såväl telefon- som poststation inrymda i Handelsföreningens lokaler. Till en början var telefonanläggningarna privata – abonnenterna blev delägare i en telefonförening.

I Övarp fanns telefonstationen i David Danielssons affär, och underligt nog kom den till före stationen i Strö. Se bifogad karta från 1898. I telefonkatalogen från det året var följande anslutna: lantbr A Håkansson hade nr 3, lantbr P Håkansson nr 7, lantbr J Håkansson nr 15, handl J Johansson nr 1, lantbr N Jönsson nr 16, lantbr O Karlsson Kolaberga nr 2, lantbr N Nilsson Kolaberga nr 10, lantbr J Nilsson Kolaberga nr 14, lantbr P Olsson Kolaberga nr 9, lantbr J Persson Lerdala nr 11, major Chr Schmiterlöw Lilla Strö nr 8, lantbr M Trulsson nr 12, landstingsman P Tufvesson nr 5, lantbr N Tufvesson Mossadal nr 13, lantbr P Vesterlund Hörred nr 4 och skollärare S Österlind nr 6.

1918 beslutade riksdagen att telefontrafiken i Sverige skulle förstatligas och drivas av Televerket, som var ett statligt verk.

1920 anställdes Ruth Nilsson som affärsbiträde i Handelsföreningen. Där kom hon i kontakt med handhavandet av telefonstationen. Mer och mer fick hon ta ansvar för skötseln och troligtvis ville Televerket skriva kontrakt med en enskild person vad gäller ansvaret. Omfattningen av teletrafiken ökade och snart konstaterade Televerket att skötseln blev ett heltidsarbete. 1926 hade man 33 abonnenter.

Ruth gifte sig med Gustav Svensson 1934 och samma år lät de bygga sig ett hem ca 100 meter norr om Handelsföreningen. Televerket installerade där en telefonväxel och Ruth fick kontrakt på skötseln. På 30-talet öppnade telefonstationen vardagar kl 07.00 och stängdes kl 21.00. Sön- och helgdagar öppnades kl 08.00 och stängdes kl 20.00.

Arbetet bestod i att vid uppringning av telestationen lyssna till vilket telefonnummer som önskades kontakt med, koppla en sladd till det numret och ringa upp där. Länge existerade bara tvåsiffriga nummer. På vissa nummer fanns a och b. Önskades abonnent a ringdes en signal och abonnent b två signaler. Begärdes telefonnummer utanför Strö området kopplades samtalet oftast till Kristianstad. Lokalsamtal var billigare än rikssamtal. Till Hässleholm var det rikssamtal. Extra dyrt blev det om ilsamtal begärdes. Väntan kunde bli lång, när biobiljetter skulle beställas. En del beställde då ilsamtal. Vid lokalsamtal begärdes inte alltid nummer utan vederbörandes namn angavs bara.

Ibland kom telegram till någon i Strö. Då skrevs det ut på önskad blankett och någon på stationen fick samma dag cykla iväg med det till adressaten.

Arbetstidens längd gjorde att det blev nödvändigt anställa ett biträde. Sonja Lauritsen, Lisbet Brandin, Hillevi Martinsson, Elsie Martinsson, Greta Nilsson, Brita Persson och Stina Fredriksson tjänstgjorde som biträde under åren i nu nämnd ordning.

1952 avled Ruth Svensson och hennes make Gustav övertog då kontraktet med Televerket. Han dog 1956 och då tog Karin Andersson över ansvaret. Karin hade blivit arbetslös, eftersom stationen i Nävlinge, som hon förestod, hade automatiserats.

Karin Andersson vid växelbordet.

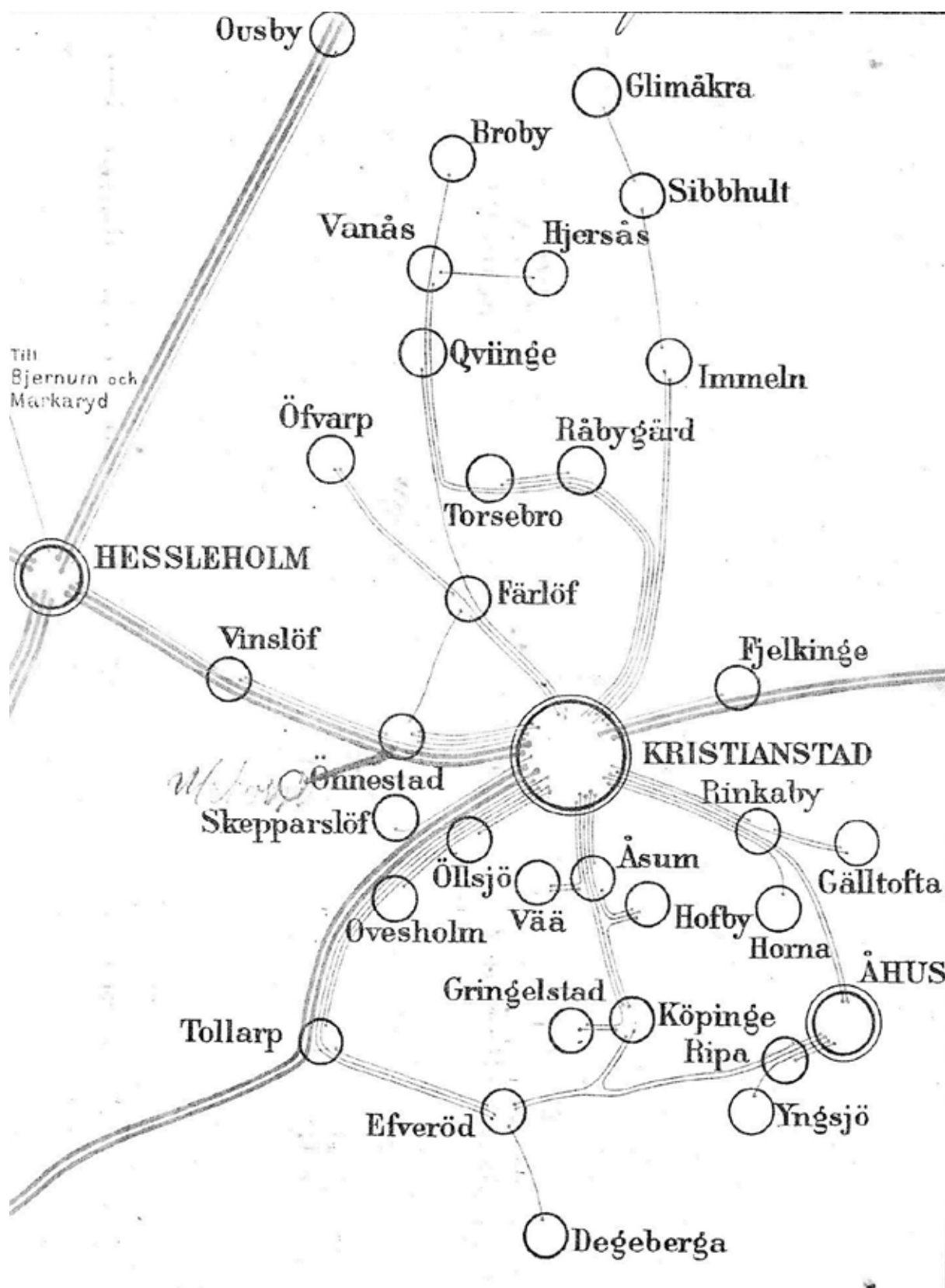
27 november 1957 upphörde växeltelefonstationen i Norra Strö. Telefontrafiken automatiserades.

Sammanställt av Marianne och Olof Westerdahl

Källor: Intervjuer med anställda på telefonstationen

Telefonkataloger

Telelandet Sverige av Torsten Althin, Kungl Telegrafstyrelsen 1953

Karta över telefonstationer och linjer 1898

Accessprojektet i Norra Strö hembygdsförening

Byn Övarp kände jag väl till sedan mycket länge, men innan hösten 2007 hade jag aldrig satt min fot i Övarps gamla småskola. Anledningen till att jag kom dit var att Statens Kulturråd hade beviljat Skånes hembygdsförbund, där jag arbetar, medel för att delta i det riksomfattande Accessprojektet. Tack vare dessa medel kunde hembygdsförbundet genom en personalförstärkning erbjuda medlemsföreningarna stöd och praktisk hjälp med sina samlingar. Projektet inleddes sommaren 2006 och kommer att avslutas i juni 2009. Cirka 25 hembygdsföreningar i Skåne har då deltagit i projektet.

I Norra Strö hembygdsförening blev det snarast en rad delprojekt som pågick parallellt eller i följd. Det är inte lätt att i några korta stycken sammanfatta allt arbete vi uträttade tillsammans. Arbetsgruppen i Norra Strö är stor och energisk: Tankar och idéer flödar och många händer arbetar tillsammans. Mina arbetsdagar i Övarp, utspridda under cirka ett års tid från hösten 2007 till hösten 2008, var fantastiskt roliga, utvecklande och lärorika.

Accessprojektets syfte är att tillgängliggöra museernas samlingar. Det kan man göra på många olika sätt. En förutsättning för nästan allt museiarbete är kunskapen om samlingarna. Utan att känna till härkomst, tillverkare, användningsområden, material och tekniker är föremålen anonyma och stumma. Därför är registrering och märkning ett mycket viktigt arbete i varje museum - och tyvärr ofta osynligt. Det förtjänar därför att lyftas fram. Norra Strö hembygdsförening hade redan före Accessprojektet gjort ett mycket gott arbete och upprättat ett kartotek med basfakta om varje föremål. En mycket bra grund att bygga på, då vi skapade ett digitalt register över samlingarna. Det bör sägas att tekniken inte är det viktigaste, utan att man nedtecknar vad man vet och inte låter föremålens berättelser gå förlorade.

Hembygdsföreningens nybyggda lokaler var en trevlig utgångspunkt och en utmaning. Tack vare nybygget behöver föreningen inte längre använda den gamla skolsalen som samlingslokal. Det var därför naturligt att försöka återställa skolsalens inredning i ursprungligt skick. Att skapa en autentisk atmosfär var inte svårt i en så välbevarad miljö, med originalfärger på väggarna och möbler och föremål från traktens småskolor. En mindre utställning av böcker och skolsaker arrangerades i ett skåp med glasfront. Den stora samlingen av skolplanscher inventerades och

förtecknades. Många planscher är i perfekt skick, förmodligen aldrig använda, kanske inte ens utrullade. Skolsalen erbjuder en tidsresa för alla som minns den gamla tidens småskola och en fantasikittlande upplevelse för oss som är lite yngre!

På nybyggets andra våning inredde föreningens arbetsgrupp en utmärkt lokal för tillfälliga utställningar. I montrar (donerade av Regionmuseet i Kristianstad)

och på golvet under snedtaget samsas vardagsföremål från en inte alltför avlägsen tid, som väcker minnen och kanske nostalgi hos besökarna. Den som vill ta det lugnt en stund kan slå sig ner i sittmöbler vid fönstret och beundra den fantastiska utsikten över Källemosse.

I det brandsäkra arkivet i nybyggets källarplan förvaras en del av föreningens dyrgripar, till exempel den digra fotosamlingen. Där finns både äldre fotomaterial och en diger dokumentation av föreningens egen verksamhet från start till dags dato, som för övrigt kan lyftas fram som förebild för andra hembygdsföreningar.

Norra Strö hembygdsförening har tagit hand om arkiv från några nedlagda föreningar och andra verksamheter i trakten. Bland arkivbildarna finns Röda Korset, IOGT-föreningar, tröskföreningar, fruktodlarsföreningar, smeder och handelsföreningar. I inbundna volymer, som vi gick igenom och förtecknade under Accessprojektets gång, finns matriklar, protokoll,

räkenskaper och kundförteckningar. Arkivet är en mycket god källa för den som vill forska i utvecklingen av en liten ort på landsbygden under första halvan av 1900-talet.

Det största och mest minnesvärda projektet var nog ändå utställningen "Att flytta berg". Idén var att skildra ett hantverk och en viktig näring för Bjärlövstrakten nämligen stenindustrin. En ansökan om medel ur Riksantikvarieämbetets fond för arbetslivsmuseer lämnades in och beviljades. Arbetet satte fart vårvintern 2008. Ett studiebesök i "Svarta bergen", diabasbrottet i

Hägghult, blev ett inspirerande startskott för arbetsgruppen. Verktyg och andra föremål samlades och lånades in, nya och gamla fotografier togs och ställdes i ordning. En ambitiös scenografi i form av en bergvägg byggdes upp i det uttänkta utställningsrummet i småskolans ”gamla” del. Tack vare pengarna från Riksantikvarieämbetet kunde föreningen investera i bl.a. utställningsskåp och annat material för att bygga en gedigen utställning. På rekordtid genomfördes utställningen från första idén till invigningen som gick av stapeln i november 2008; ett av föreningens många välbesökta arrangemang under året. Utställningen väckte även intresse hos de lokala tidningarna.

Accessprojektet har varit mycket positivt för oss på Skånes hembygdsförbund. Det är viktigt för ett regionalt förbund att lära känna medlemsföreningarna, deras miljöer och arbetssätt på ”gräsrotsnivå”. Syftet med samarbetet är att lära av varandra och tillsammans skapa goda exempel som kan komma flera till del på lång sikt. Några av Accessprojektets goda exempel finns redan på förbundets hemsida ”Råd om vård”, adressen är www.skaneshembygdsforbund.se/samlingar. Sidan kommer att växa under 2009.

Arbetsdagarna i Övarp har inte bara inneburit trevligt slit utan även många koppar kaffe och goda smörgåsar av hembakt bröd i småskolans gamla kök. Det har varit mycket trevligt att lära känna och arbeta tillsammans med Norra Strö hembygdsförening.

Ingela Frid

Hembygdskonsulent och föremålsantikvarie, Skånes hembygdsförbund

Släktminnen — anteckningar av Hjalmar Tuveson, son till Jöns Tuveson

Då jag var barn, fick jag höra mycket berättas om, vad som tidigare hänt i slakten, och jag tyckte det var så intressant med dessa historier att det vore synd, om de ej bevarades. Beträffande min far, Jöns Tuveson, född 1842 på nr 12 i Öfvarp, har min syster Enny skrivit en vacker berättelse om hans levnadsöden, och jag skall här nämna något om min mor, som föddes 1846 på nr 2 i Öfvarp.

Som liten var hon mycket glad och livlig, och när flickorna samlades vid "Hansa le" (antagligen vägskalet vid Tolvan) var hon bland de livligaste att hoppa och dansa. Sitt glada sinne miste hon emellertid

snart, då kringresande predikanter började sprida väckelse i bygden. Mor tog detta mycket allvarligt och var sedan under hela livet djupt religiös och kanske väl mycket allvarlig. Det var synd att dansa och hon tyckte inte om, om vi barn lekte på söndagarna. Vi skulle då sitta stilla, och mor läste för oss ur Luthers postilla. Jag såsom den minsta hade nog svårt att hålla mig i styr och jag kan ännu som 80-åring höra, hur Mor med förebrående i rösten suckade "Hjalmar, du är så yr". Mors liv var arbetsamt, upp kl. 5 och ner i köket att laga mat till alla drängar och pigor och till den egna stora familjen. Efter middagen brukade hon "hälla sig lite", och jag fick lägga en schal över henne. Jag hade då ett snöre bundit vid sänggaveln såsom töm och låtsades, att jag körde med hästarna Nelle och Selma (de var gårdsdrängen Anders hästar).

Mor hade svart glänsande hår, som jag ofta beundrade, då hon kammade sig. Hon var en mycket duktig husmor och jag hörde att von Dardel, som Far köpt Fridhem av, vid ett besök, på tal om Fars framgång på Fridhem yttrat, att detta nog i mycket var tack vare Mor. Men Far var en duktig lantbrukare, som med moderna metoder (konstgödning, dikningar, djupplöjning m.m.) alltmer försatte åkrarna i högre kultur.

Sin stora familj övervakade Mor med fast hand högt upp i ålderdomen, och det var vackert att se hur stor vördnad och aktning särskilt hennes äldre söner visade henne, sedan de själv voro gamla, framgångsrika och aktade män. Mors ålder blev 84 år.

Om min morfar berättades många historier. Han var en fin och mycket ordningsman. På hösten lät han ta hem alla grindar från vångarna, lät måla dem och gjorde dem färdiga för att sättas ut på våren. Han var den första i byn som skaffade ett bekvämlighetshus, vilket betraktades av grannarna som ett utslag av högfärd. Han

sköte i mycket byns angelägenheter, var nämndeman och häradsdomare. Sina skrivdon förvarad han i en speciell låda, som han kunde ta med på sina resor. Denna fanns på Fridhem ännu, då jag var gammal. Han hade fina åkdon och på vintern silverbjällror. Dessa såldes på auktionen efter honom av min far, som icke höll på någon tradition och icke var ordningsam. Min äldre bror Per berättade, att han fick tårar i ögonen när bjällrorna såldes. Morfar fick sålunda en svärson, som vad beträffar ordning var hans motsats, och jag tror att detta förorsakat stackars Morfar mycken förargelse.

Morfar umgicks med herremännen på herrgårdarna i trakten och fick till följd därav en gång i uppdrag att resa upp till Södermanland för att värdera ett gods. Efter förrättat värv tänkte han besöka Sveriges huvudstad, eftersom han var så nära. Han åkte därför ut till Nyköping, varifrån han skulle följa med ett fartyg till Stockholm. Han gick ombord på skeppet, men sedan han närmare beskådat det, ansåg han, att han inte kunde riskera sitt liv på en så bräcklig farkost. Han slog Stockholm ur hågen, steg i land och åkte hem till Skåne. Därifrån var ju förresten Köpenhamn inom räckhåll. En försiktig man, den käre Morfar.

Han var en stor jägare, och hade en förtrollad bössa, som inte kunde skjuta bom. Vid sista skottet, som Morfar sköt, gick bössan sönder, men främre delen av pipan gick av och träffade räven. Min bror Per tog med bössan till Fridhem och lämnade den till smeden i Åraslöv till lagning och smedjan brann upp och med den bössan. Denna eldsvåda hände då jag var barn, och jag minns hur Per sörjde bössan.

Morfar hade vackra gamla möbler, däribland en Bornholmsklocka (golvur), som t.o.m. visade datum och om man drog i ett snöre, slog timmar och kvart. Morfar ledde snöret till sängen och kunde så, om han vaknade på natten, få veta tiden. Som gammal man blev han blind och brukade då säga: ”Jag ska höra, hur mycket min klocka är”, och så gick han och drog i snöret. När han flyttade till undantaget, var där så lågt till taket, att klockan var för hög så att man måste ta bort en cirka halv meter hög sockel och även en bit överst på huven. Dessa delar har slarvats bort. Klockan stod under många år i salen på Fridhem och som barn fick jag ”lära mig klockan” på henne. När min far gick bort, skänkte Mor klockan till mig.

På min morfars tid var det vanligt, att bönderna körde krut från krutmöllan vid Torsebro till flottan i Karlskrona. Det berättas, att Morfar en gång, då han vintertid var på väg till Helsingborg med ett lass krut, ville övernatta med sina hästar i en bondgård. Han knackade på och bonden kom ut på förstutrappan i bara skjortan men vägrade att ge nattlogi. Morfar blev arg över sådan oginhet och tog bonden i famnen, satte honom i släden, körde ett par kilometer och lät honom sedan löpa hem i snön endast klädd i träskor och skjorta. Morfar var tydligen en styvsinnad göing, som ej tålde att man satte sig mot hans önskningar.

Såsom brukligt på den tiden brände han brännvin, tydligen med förtjänst, eftersom han fick öknamnet ”Rikeper”. När han blev gammal skulle han vanligen ha en halv sup, när han steg upp om morgonen och min mor berättade, att hon som yngsta flickan skulle ge honom glaset, men det skulle vara fyllt bara till ”rynkan”. Vid denna tid besökte Karl XV ofta herrgårdarna i trakten, där han uppvaktade både fruar och pigor. När betjäningen skulle förflyttas från exempelvis Strö till Bäckaskog, skulle bönderna släppa till hästar, men själv fick de springa efter för att hämta hem dem igen och många hästar körde man ihjäl, så vilt for man fram. Kungen hade flera barn i trakten. När jag var barn beundrade vi mycket en lokomotivförare som var på pricken lik Oskar II. Morfar blev 83 år.

Jag går nu längre tillbaka i slakten. Min mor berättade, att vi på hennes sida härstammade från en man från Schleswig-Holstein, som inkallats till Vanås gods för att lära folket där att bränna tegel. På godset infördes t.o.m. ett eget mynt av bränt tegel, som var gångbart bland godsets underlydande. En avkomling av denna tegelmästare gifte sig till Övarp nr 12 och brudföljet red över Kjellemosse. Farbror Nils berättade, att en annan förfader hade efter ”den stora ofreden” kommit över från Pommern till Malmö och sedan tagit en ödegård i Övarp. Mor och Far var släkt och kunde ha samma förfäder.

Naturligtvis förekom trolldom och mycket berättades om råvikam och skogssnuan, man fick vända tröjan ut och in för att klara sig. En bonde släppte sina hästar på bete i skogen, Hemeke, och för att kunna träffa dem igen, satte han bjällror på dem. En granne tog av bjällrorna och hängde dem på grenarna i en björk. Bonden beklagade sig, att han ej kunde hitta sina hästar, oaktat att han hörde bjällrorna. Det var förstås skogssnuan, som ställde till förtret och förvände synen på honom. En bondmora var trollkunnig, trollade till sig mjölken från grannens kor, så att dessa gävo mycket lite mjölk men hennes egna mjölkade dubbelt.

Någon häxa i slakten vet jag dock ej blivit bränd, men en av våra förfäder blev hängd på galgbacken i Broby. Han var ingen tjuv eller skojare, så vi skola ej skämmas för honom utan tvärtom hedra honom för att han var en rakryggad snapphane, motståndsmän mot de inkräktande svenska barbarerna. Hans hustru skar ner honom på natten och red med honom på hästryggen på smygvägar över Kjellemosse hem till Övarp, för att han skulle få vila i vigd jord. Heder åt en sådan kvinna!

Mot de svenska våldsverkarna gjorde vi motstånd så långt vi kunde och Kjellemosse var lämplig för snapphanenästen. Mycket bekant var Nils Tygeson, vars kyrkstol ännu är bevarad, tillvaratagen av min kusin Karin Tufvesson. Som bekant tillsatte inkräktarna svenska präster i byarna, som predikade på svenska, som bönderna ej förstod, och skulle på allt sätt göra propaganda för svenskarna. Vår gode stamfader kom i konflikt med prästen. Denne förbjöd honom sitta på sin plats i kyrkbänken, men Nils Tygeson tillverkade en egen kyrkstol, som han skruvade fast i golvet vid

sidan om kyrkbänken och där satt han. På inskriften står: ”Denna stol tillhör mig Nils Tygeson etc...årtal 1665”.

Inkräktarna inkvarterade svenska knektar på bondehemmannen, som därvid ofta genom våldsgärningar överginge i knektens ägo. De skånska unga männen utskrevs till krigstjänst och sändas till Tyskland, varifrån enligt hävderna ingen av dem återkom. Vår stammoder gömde en gång sina två söner i en håla under en sten i Hemeke och räddade dem på så sätt från krigstjänsten. Att detta var möjligt vittnar gott om grannarnas solidaritet.

I historier om andra förfäder berättas om en bonde, som hade en mycket talträngd hustru. Hon brukade stå i köksdörren och låta tungan löpa. Bonden satt vid matbordet och när han blev trött på tjetet, grep han med näven tag i sin skinntröja, reste sig till hälften och sa hotande: ”Skacke ja, skacke ja” (skall inte jag). Hustrun försvann då bakom köksdörren men kom strax tillbaka och scenen återupprepades. En annan förfader hade en mycket vacker hustru med ljusgult hår och som han mycket älskade. Hon dog ifrån honom och han sörjde henne mycket och söp ihjäl sig. Åter en annan hade en hustru, som var sällskaplig och snackesam. Då de var ute och åkte och mötte någon brukade hon säga: ”Du kan väl stanna lite så vi få prata”, men han svarade bara: ”Jag vill inte hälsa på den skitstöveln”. Han var tydligen blyg och hade hämningar liksom så många i vår släkt.

Min farfar Tufve Jönsson, Öfvarp nr 12, var en duktig man, som byggde om gården, men han dog ung, antagligen förorsakat av att han förkyllt sig. Han åkte in hö och då han var på väg hem gick ena hjulet sönder. Han lyfte då vagnsaxeln och bar i stället för hjulet så att lasset kom hem. Han fick på så sätt blodstörtning och min farbror Nils berättade att hans enda minne av sin far var, att han satt vid bordet och blod rann ur näsa och mun ner i ett handfat. Förmodligen var han lungsiktig och eventuellt hade anlag ärvts till min far, som dog i lungshot.

Som jag redan nämnt, hade jag en lycklig barndom på Fridhem. Man kunde ej tala om isolering på landsbygden. Gården var som ett helt samhälle med Far som styrande. Alla deltog i arbetet, också vi barn, nästan från det vi kunde gå. När vi skulle skära hackelse, spände Alfred hästarna för vandrigen och körde igång. Sedan gick han in till maskinen och jag skulle följa hästarna runt och jaga på dem med en käpp, men måste hålla mig i bommen för att hinna med. Roligt var att hjälpa ryktaren att köra hem grönfoder eller rykta korna. När man blev större kunde det t.o.m. hända, att man fick avlösa en dräng, som harvade, och på så sätt följa ett par hästar.

Och så var det svinen. På vinterkvällarna bar jag lyktan, när Alfred fordrade och jag kan ännu se hur skuggorna levde, när vi gick och benen pendlade. En gång fick jag sex öre av Alfred och tyckte då att jag var rik. På sommaren fick smågrisarna komma ut i trädgården och jag fick vakta. Det var långsamt och inte roligt. Eljest

hade vi en vaktpojke för svinen, men honom fick jag snart efterträda och hade då en stor svinflock. Ornen tämjde jag till ridhäst. När jag skulle köra hem svinen lade jag tröjan som sadel på ornen och så red jag hem med hela svinflocken framför. En gång såg skolläraren mig och klättrade upp på en sten vid sidan av vägen, kanske för att se bättre. Han frågade sedan Far, om han visste att jag red på svinen.

Om mig själv skall jag tillägga några ord. Jag föddes på Fridhem och hade där en mycket lycklig barndom bland en mångfald av syskon, pigor och drängar, hästar och kor, föl, kalvar och grisar. Jag drömde alltid om att själv bli bonde, men då min far dog, medan jag ännu var barn, kunde av ekonomiska skäl drömmen ej gå i uppfyllelse. I stället bestämdes att jag skulle gå läsvägen och genom omständigheternas makt kom jag att efter mogenhetsexamen studera i München och hade förmånen att några år vistas i denna vackra stad med dess rikedom på konst och dess gamla kultur. Jag är tacksam för det inflytande detta hade på min utveckling och här blev jag också bekant med en ung borgarflicka, Sophie Anna Aechter, som jag förälskade mig i och sedan jag tjänat för henne i sex år, gav hon mig sitt ja och blev min allra käraste lilla hustru. Jag hade då anställning i Hamburg. Vi har sedan delat mycket både ljuvt och lett och är nu tacksamma, när vi se tillbaka på vår gemensamma växlingsrika levnadsbana. Och barndomsdrömmen har blivit verklighet och vi sitter nu på vår bondgård i Gubbarp, och folket där säger om oss, att vi är ett rart gammalt par och det tycker vi om att höra för nu är vi gamla.

År 1971

Hjälmar Tuveson

Skolnotiser ur det förgångna

Norra Strö socknens första skolbyggnad var tämligen jämgammal med 1842 års riksdagsbeslut om införandet av allmän skolplikt i form av ”folkskolan”. Byggnaden utvidgades flera gånger och var i bruk till och med läsåret 1966/67 och är numera lokal för bl.a. aktiviteter i Skolhusföreningens regi och ett ”fritids” för barn.

Den första utbyggnaden av skolhuset skedde 1874. Barnantalet var stort vid denna tid, då socknens folkmängd var tre gånger större än nu. Utbyggnaden norrut av den ursprungliga byggnaden firades högtidligt, och evenemanget skildrades i Kristianstadsbladet den 25 april 1874:

”Invigning och Hedersskänk. Vid examen med Strö folkskola den 15 dennes invigdes den nybyggda skolsalen af v. pastor K. Hoffström, och vid samma tillfälle öfverlemnades till ett tacksamt minne åt den aktade skolläraren N. Frick en kaffeservis af alfenid, försedd med lämplig inskrift, samt derjemte 60 kronor, såsom gåfva af församlingen genom dess pastor, som i ett anslående tal framhöll skolans vikt och betydelse samt församlingens tacksamhet mot Läraren, som efter att i 13 år hafva tjenstgjort i Färlöv, nu hela 25 år ha ledt skolundervisningen i Strö.”

Och det skulle bli nästan ett decennium till i Strö. Läraren Nils Frick, född 1821, tjänstgjorde vid folkskolan i Färlöv 1841-1849, sedan i Strö (som namnet enligt myndighetsbeslut 1951 numera skall skrivas) från 1849 till 1883, då han med familj flyttade till Ronneby. (Beträffande Strö skola kan hänvisas till Föreningens årsskrift 1992.)

För småskolebarnen fortsatte undervisningen i ”ambulerande” form och flyttade mellan lokaler i olika gårdar. På 1880-talet samlades de mindre barnen i fasta småskolor, inrymda i nybyggen i Kålaberga och Övarp. Inom Färlövs socken har funnits ej mindre än 11 skolor genom tiderna, varibland småskolor i, förutom kyrkbyn, Bjärlöv, Roalöv, Vinnö och Margaretehem/Harastorp. Ett samarbete mellan skolorna i Färlöv och Strö förekom i vissa sammanhang redan före småskolebyggnadernas tid, vilket nedanstående notis ur Kristianstadsbladet för den 4 juli 1885 ger upplysning om. Förmodligen grunder den sig på en ortsbos brev till tidningen:

”En dag i det gröna tillbragte Färlöv och Strö [obs. ett ”ö”!] församlingars folk- och småskolebarn (omkring 300), hvilka fredagen den 26 juni företogo en utvandring till den natursköna s.k. Svalebacken å Adinals egor, som för dagen välvilligt var upplåten. Där anordnades hvarjehanda lekar, omväxlande med sång. Förutom Lärare och lärarinnor åtföljdes barnen äfven af en del föräldrar och andra skolans vänner, hvilka visade sin välvilja genom att bjuda de små på kakor och mjölk. Utfärden gynnades af skönt väder.”

Det hör till saken att dåtida terminsindelningen inte var helt lik den idag fastlagda. ”Svalebacken” är sedan länge bortglömd som utflyktsmål för skoleleverna. Man marscherade i klassvis ordning från skolorna till lagom närbelägna natursköna platser. Denna sed levde kvar långt in på 1900-talet och förekommer väl än på sina håll, om än kanske delvis anpassad till vår tids vana vid andra förflyttningssätt. Kan Svalebacken vara ekskogsdungen på vägen mellan Adinals gård och Adinalvägen?

Yngve Holmgren

Roalövs

Maskinstation AB

Roalövsv 90-6, 291 95 Färlöv
Org.nr: 556622-1668

Jens 070-5734010 Ola 070-2172214 Tony 070-6373154
044-71190 fax: 044-71031

Vi erbjuder bl a följande tjänster

- Kombisåmaskin – 6m
- Sprutning - Lindus 24 m
- Pressning – rundbal m inliner
- Pressning - fyrkant, rundbal m samlare
- Plastning – fyrkant, rundbal
- Tröskning - 25 fot
- Betupptagning - Edenhall 733
- Lastare och dumper
- Gödselkörning Hill 15000/18000
12/16 m ramp eller 8 m nedmyllningsaggregat

För livets alla skeden...

Vi vill vara en vän för livet. Både i med- och motgång. Därför har vi egna specialister inom företag, aktiehandel, juridik, försäkring och Private Banking som kan hjälpa dig genom livets alla skeden.

Välkommen till en bank för livet!

NATURSTENS

K O M P A N I E T

NATURSTENSKOMPANIET SVERIGE AB
Norra Bjärlövsvägen 14, SE-291 95 Färlöv
Tel växel: +46 (0) 44 738 00
Fax: +46 (0) 44 738 09
Org nr: 556044-3557
info@naturstenskompaniet.se
www.naturstenskompaniet.se

Önne Trä & Byggvaror

Önnestad 044 - 701 70

Din lokala bygghandlare!

ÖPPET

Måndag - Fredag

07.00 - 17.30

Lördag

09.00 - 13.00

VÄLKOMMEN!

Anticimex®

ATT FÖREBYGGA OCH SKYDDA

ARBO MASKIN

VI REPARERAR ALLA ERA LANTBRUKSMASKINER

VI LAGERFÖR BP:S VÄLKÄNDA OLJOR

STORT SORTIMENT AV ORIGINALFILTER

RING OCH BOKA SERVICE TILL ERA MASKINER

044 – 73097 FAX 044 – 73087

Värme för mobilt boende

//Alde®

Alde International Systems AB • Box 11066 • S-291 11 Färlöv • Tel 044 - 712 70 • Fax 044 - 718 48 • www.alde.se • info@alde.se

Färlöv

Upptäck fördelarna!

Tel. 044-71011

lindberg & priebe ab
projekterar | bygger | restaurerar | 044 - 22 91 00

Bjärlövs Grus & Schakt AB

Behöver Du ha grävt eller schaktat ,
upprustning eller underhåll av vägar och
gårdsplaner ?

Vi står till tjänst och lämnar dessutom råd och
kostnadsförslag

Tel : 044 - 730 46 , Mobil : 0708 - 176 783 , 176 784

Fax : 044 - 730 40

direct backup.se

Orolig för dina viktiga datafiler?

- directbackup.se tar automatisk backup över Internet
- enkel återläsning • snabb "kom-i-gång" • högsta säkerhet

För mer information besök www.directbackup.se eller maila info@directbackup.se
directbackup.se, en lösning inom Tinia/Strö Data gruppen

direct backup.se

Sparbanken Göinge

DIN LOKALA BANK MED KONTOR I

Farstorp 0451-770043

Glimåkra 044-44950

Röke 0451-40038

Vinslöv 044-85000